

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Iniciatíva JEREMIE (Joint Resources for Micro to Medium Enterprises)“

(2006/C 110/08)

Pani Margot WALLSTRÖM, členka Európskej komisie, požiadala 20. decembra 2005 Európsky hospodársky a sociálny výbor v mene Komisie o vypracovanie stanoviska k iniciatíve Spoločenstva: „JEREMIE (Joint Resources for Micro to Medium Enterprises)“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. februára 2006. Spravodajcom bol pán PEZZINI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 425. plenárnom zasadnutí 15. marca 2006 142 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor berie so záujmom a súhlasne na vedomie dokument Komisie, v ktorom je predstavený program JEREMIE ⁽¹⁾ (*Joint Resources for Micro to Medium Enterprises – prostriedky Spoločenstva pre malé a stredné podniky*).

1.1.1 EHSV vyjadruje vďaka pani Danute Hübner, členke Komisie zodpovednej za regionálnu politiku, ako aj GR Regio a EIF za úsilie, ktoré vynakladajú pri rozvoji tohto citlivého programu a za ich podporu činnosti výboru.

1.1.2 EHSV nepretržite podporoval iniciatívy Komisie na zjednodušenie prístupu najmenších, malých a stredných podnikov k finančným zdrojom, pretože je toho názoru – ktorý ostatne zdieľa aj Európsky parlament, že prístup k financovaniu bol pre podniky strednej veľkosti vždy slabinou.

1.1.3 Posilňovanie stredne veľkých podnikov je dôležitým prvkom Lisabonskej stratégie, pretože je spojené s inováciou, vytvára stabilné pracovné miesta a prispieva k neustálemu ďalšiemu vzdelávaniu pracovných síl.

1.1.4 EHSV sa, najmä od roku 1982 ⁽²⁾, zaoberal v početných stanoviskách úsilím Komisie, najmä GR XXIII ⁽³⁾, podporiť podniky pri zlepšovaní ich vzťahov s peňažnými ústavami, predovšetkým bankami.

⁽¹⁾ JEREMIE: *une initiative commune DG REGIO-BEI visant un meilleur accès aux financements pour le développement des PME et des microentreprises dans les régions* (JEREMIE – spoločná iniciatíva GR pre regionálnu politiku a EIB na zlepšenie prístupu k financovaniu pre rozvoj MSP a najmenších podnikov v regiónoch) (Dok. 2 z 21.11.2005), predstavený na konferencii o financovaní rozvoja a súdržnosti v rozšírenej Európe 24.11.2005 v Bruseli.

⁽²⁾ 1982: Európsky rok MSP a remeselníctva.

⁽³⁾ Aj na základe problémov zistených v roku 1982 zriadila Komisia pracovnú skupinu pod vedením členky Komisie Cressonovej, aby sa politika spoločenstva nasmerovala na požiadavky MSP. V druhej polovici 80. rokov sa táto pracovná skupina pretvorila na GR XXIII.

1.1.5 EHSV ďalej zdôrazňoval všeobecnú potrebu, aby sa sociálni partneri zúčastnili v širokom rozsahu pri všetkých otázkach týkajúcich sa podnikov a najmä ich financovania, ktoré majú významný vplyv na blahobyt a sociálny vývoj.

1.2 Počas celých 90. rokov sa GR XXIII ⁽⁴⁾ pokúšalo chopiť problému financovania v úzkej spolupráci s organizáciami zastupujúcimi remeselníkov a malé a stredné podniky. Rôzne európske konferencie remeselníkov a malých a stredných podnikov (MSP) ⁽⁵⁾, ako aj početné prípravné stretnutia (v priemere 10 pred každou konferenciou, na ktorej sa zúčastnili stovky malých podnikov)

— prispeli k tomu, že sa činnosť Európskej investičnej banky (EIB) rozšírila na investície v prospech MSP,

— pripravili cestu na zriadenie Európskeho investičného fondu (EIF) ⁽⁶⁾, ktorého úloha spočíva predovšetkým v účinnej podpore remeselníctva a MSP,

— viedli k vytvoreniu právnych predpisov o platobných podmienkach,

— dali podnet, aby na zvláštnom zasadnutí Európskej rady v Luxemburgu boli prijaté opatrenia na udržanie a opätovné oživenie zamestnanosti v Európe, o. i. prostredníctvom špeciálnej finančnej podpory pre stredne veľké podniky ⁽⁷⁾,

— umožnili Komisii odštartovať s priamou účasťou EIB a EIF program „Iniciatíva pre vyšší rast a zamestnanosť (1998 – 2000)“ vybavený zdrojmi schválenými v Luxemburgu,

⁽⁴⁾ Súčasné Generálne riaditeľstvo pre podnikanie a priemysel.

⁽⁵⁾ V roku 1990 v Avignone, v roku 1994 v Berlíne a v roku 1997 v Miláne.

⁽⁶⁾ Porovnaj poznámku pod čiarou č. 28.

⁽⁷⁾ Európska rada, ktorá sa na svojom mimoriadnom zasadnutí 20. – 21. novembra 1997 v Luxemburgu zaoberala výlučne témou zamestnanosti, schválila o. i. tri konkrétne iniciatívy na podporu konkurencieschopnosti podnikov a požiadala Komisiu, aby predložila návrhy na posilnenie hospodárstva a zvýšenie zamestnanosti. Tieto tri iniciatívy boli: Fond počiatočného kapitálu ETF, Fond pre spoločné európske podniky (JEV) a Záručný fond pre MSP.

- vytvorili základ na zostavenie viacročného programu pre podniky a podnikateľské iniciatívy, najmä pre malé a stredné podniky, pričom ťažisko spočívalo vo financovaní. Štvrtý z týchto programov (na roky 2001 – 2005), ktorý bol predĺžený do konca roka 2006, bol schválený 20. decembra 2000,
- vytvorili predpoklady na zostavenie Rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP)⁽⁸⁾, ktorý je so svojimi jasne definovanými cieľmi zameraný na MSP,
- ukázali MSP nevyhnutnosť získavať veľkostné výhody cestou sieťového prepojenia a zlepšiť schopnosť presadzovania sa na trhu, a napokon aj potrebný kritický objem tak pre inovačné procesy, ako aj pre posilnenie svojho postavenia voči peňažným ústavom. Pokiaľ ide o možnosti sieťového prepojenia, nateraz zostáva ešte veľa urobiť.

1.2.1 Na základe spomenutých skutočností sa EHSV domnieva, že nie len vzhľadom na nové plánovanie na obdobie 2007-2013 a ciele Lisabonskej stratégie, by bolo vhodné poskytnúť viac informácií o nových programoch, najmä tých, ktoré sú zamerané na najmenšie a malé podniky, a to prostredníctvom stretnutí so zástupcami sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti v členských štátoch.

1.2.2 Napriek úsiliu a opatreniam v posledných dvadsiatich rokoch chýba v mnohých regiónoch EÚ 25, predovšetkým v tých, ktoré najviac zaostávajú vo vývoji, vhodná koncepcia pre koordináciu a účinné uplatňovanie početných existujúcich nástrojov financovania.

1.2.2.1 Asi 4 milióny podnikov, t. j. 20 % existujúcich podnikov, zastáva názor, že obmedzený prístup k možnostiam financovania je vážnou prekážkou ich rastu⁽⁹⁾.

1.2.2.2 Iba niekoľko desiatok tisíc podnikov mohlo využívať nástroje Spoločenstva na financovanie⁽¹⁰⁾. Otvára sa tak veľká medzera medzi fenomenológiou problému a dosiahnutými výsledkami. V dôsledku toho sa musia premyslieť konkrétne možnosti, aby sa dosiahla väčšia účasť peňažných ústavov a zlepšenie výsledkov.

1.2.2.3 EHSV si uvedomuje, že je nevyhnutné vykonať viac, aby sa zlepšili informácie o možnostiach pôžičiek ponúkaných Komisiou, Európskou investičnou bankou, Európskym investičným fondom a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj. Najmenšie a malé podniky veľmi často – ostatne, aj vlastnou vinou – nie sú zapojené do informačného toku.

⁽⁸⁾ KOM(2005) 121, konečné znenie.

⁽⁹⁾ Konzultačný dokument o programe Spoločenstva pre podnikateľskú iniciatívu a konkurencieschopnosť 2006 - 2010, GR pre podnikanie, bod 46, http://europa.eu.int/yourvoice/consultations/index_en.htm#open.

⁽¹⁰⁾ Tamtiež, bod 118.

1.3 Iniciatíva JEREMIE by preto mohla predstavovať inteliigentný nástroj na koordináciu a racionálne využívanie existujúcich možností.

1.3.1 Iniciatíva JEREMIE je v súlade so strategickými usmerneniami Spoločenstva pre súdržnosť, rast a zamestnanosť. Postoj výboru k danej veci možno zhrnúť takto:

- Je nevyhnutné podporiť bezpríspevkové finančné nástroje ako pôžičky, financovanie sekundárnych úverov zabezpečeným cudzím kapitálom, variabilné nástroje (mezanínové financovanie) a rizikový kapitál (t. j. počiatočný kapitál a rizikový kapitál).
- Príspevky by mali slúžiť na vybudovanie a udržiavanie infraštruktúr, ktoré zjednodušujú prístup k finančným prostriedkom (t. j. kancelárií na transfer technológií, zakladacích centier, sietí neformálnych investorov do začínajúcich podnikov (tzv. business angels), programov na podporu investícií atď.).
- Mali by sa podporovať záručné mechanizmy a úverové záručné spoločnosti, aby sa uľahčil prístup k mikroúverom najmä pre MSP. EIB a EIF⁽¹¹⁾ by mohli mať v tomto smere cenný prínos.
- Rozhodujúci význam má, aby sa zapojili určité skupiny, ako mladí podnikatelia, podnikateľky alebo príslušníci znevýhodnených skupín obyvateľstva a etnických menšín.
- Vzhľadom na dlhoročné odborné znalosti EIF je osobitne dôležitá úzka spolupráca s ním, aby sa poskytla potrebná podpora a súčasne vybuďoval európsky trh rizikového kapitálu.
- Mal by sa podporovať a ďalej rozširovať eskont pohľadávok⁽¹²⁾, aby sa zvýšili výpožičné kapacity úverových spoločností.

1.3.2 Výbor zdôrazňuje, že Komisia musí podporovať iniciatívu JEREMIE nielen zvonka, ale aj znútra zodpovedajúcou koordináciou medzi útvarmi Komisie, ktoré spravujú intervenčné nástroje pre najmenšie, malé a stredné podniky tým, že zriadi „Kontaktné pracovisko JEREMIE“, ktoré bude fungovať ako koordinačné a informačné rozhranie pre rozličné opatrenia s cieľom optimalizácie výsledku.

1.3.3 EHSV je toho názoru, že Komisia by mala každé dva roky predkladať Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov správu o pokroku a efektívnosti programu, aby bolo možné využiť dôležité získané skúsenosti aj v iných odvetviach.

⁽¹¹⁾ Porovnaj poznámku pod čiarou č. 29.

⁽¹²⁾ Eskont umožňuje odstúpiť časť rizika zlyhania na tretiu osobu, čím sa posilnia možnosti vytvorenia záruk na pôžičky pre MSP. Porovnaj aj poznámku pod čiarou č. 56.

1.3.4 Výbor okrem toho odporúča garantovať pri verejných súťažiach a postupoch pri udeľovaní zákaziek, pri spravovaní regionálnych holdingov, ako aj pri schvaľovaní finančných sprostredkovateľov poverených správou projektov dôsledné dodržiavanie zásad hospodárnosti, efektívnosti a transparentnosti. Musí sa zabezpečiť najmä dôsledné uplatňovanie príslušných právnych predpisov Spoločenstva – aj v prípade výlučných práv – ako aj možnosť sankcií, zrušenia neefektívnych holdingov a revízia zoznamu schválených finančných sprostredkovateľov.

2. Zdôvodnenie

2.1 EHSV viackrát zdôraznil, že stredne veľké podniky plnia v jednotlivých členských štátoch nielen hospodársku, ale aj sociálnu funkciu a toto dôkladne rozpracoval v rozličných stanoviskách, o. i. z rokov 1992⁽¹³⁾, 1997⁽¹⁴⁾, 2001⁽¹⁵⁾ a 2003⁽¹⁶⁾, ako aj vo svojom stanovisku k Európskej charte pre malé podniky⁽¹⁷⁾.

2.1.1 Najmenšie a malé podniky hrajú v európskom hospodárstve rozhodujúcu úlohu. Týchto približne 25 miliónov podnikov tvorí 99 % všetkých podnikov a s cca 95 miliónmi zamestnancov poskytujú 55 % všetkých pracovných miest súkromného sektora⁽¹⁸⁾.

2.1.2 Tieto čísla zvyrazňujú význam a úlohu MSP v rámci Lisabonskej stratégie a ukazujú, že sa musí uzatvoriť silné partnerstvo s predstaviteľmi sociálnych partnerov, aby sa mohli rozvíjať nové formy spolupráce⁽¹⁹⁾, zamerané na sociálne a hospodárske hodnoty, ktoré z Európy urobia sociálne trhové hospodárstvo⁽²⁰⁾.

2.1.3 Zakladaniu a rozvoju najmenších a malých podnikov bránia predovšetkým nasledujúce problémy zoradené podľa závažnosti:

- finančné a úverové problémy;
- ťažkopádna a nákladná byrokracia;
- aspekty trhu práce (definícia profilov povolání a posilňovanie odborného vzdelávania, keďže je to nevyhnutné pre flexibilitu pracovných síl a rozšírenie možností ich využitia v podnikoch, ako aj možností osôb zamestnať sa).

2.1.4 Prístup k financovaniu je preto prvým predpokladom na založenie podniku a má zásadný význam pre rast

⁽¹³⁾ „MSP a remeselné prevádzky“, Ú. v. ES C 332, 16.12.1992.

⁽¹⁴⁾ „Remeselníctvo a malé a stredné podniky“, Ú. v. ES C 156, 26.5.1997.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. ES C 221, 7.8.2001.

⁽¹⁶⁾ „Úloha malých a najmenších podnikov v hospodárskom živote a európskom výrobnom mechanizme“, Ú. v. EÚ C 220, 16.9.2003.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. ES C 48, 21.2.2002.

⁽¹⁸⁾ Pozorovacia sieť európskych MSP, 2003/7, EÚ 25.

⁽¹⁹⁾ Príklad: Skúsenosti dvojstranných grémií rozšírených v Taliansku a iných európskych krajinách.

⁽²⁰⁾ Pozri stanoviská EHSV na tému „Partnerstvo pri realizácii štrukturálnych fondov“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.

a prosperitu najmenších a malých podnikov, pre ktoré platia zo strany úverového sektora oveľa silnejšie a výraznejšie obmedzenia, než pre veľké podniky.

2.1.5 Iba bezprostredný kontakt s podnikmi a ich problémami a vedomosti podnikov o existujúcich úverových možnostiach, najmä v ich konkrétnych regiónoch, umožňujú optimálne využitie účinku úverov. Pritom treba predísť príliš reštriktívnemu postupu pri poskytovaní finančných prostriedkov a z toho vyplývajúcej zvýšeniu rizikového stupňa, najmä v súvislosti s bazilejským dohovorom. Na základe toho musia podniky samy určiť svoju finančnú rovnováhu a nevyhnutné nástroje.

2.1.6 Rozhodujúcu úlohu zohráva samofinancovanie, aj keď malé podniky môžu len zriedkakedy realizovať svoj investičný plán za pomoci tohto nástroja. V 90 % prípadov je nevyhnutné:

- uľahčiť voľbu druhu kapitálu prostredníctvom informácií a poradenstva o možných alternatívach (rizikový kapitál, zúročiteľný cudzí kapitál, mezanínové financovanie),
- určiť vhodné nástroje financovania a cesty financovania.

2.1.7 Zo všetkých existujúcich nástrojov sa malé podniky pozerajú s nedôverou najmä na rizikový kapitál. Keď ide o rizikový kapitál v súvislosti s najmenšími podnikmi⁽²¹⁾ a malými podnikmi⁽²²⁾ (pri ktorých ide na 90 % o podniky jednotlivcov a osobné spoločnosti), vzťahuje sa to spravidla iba na 5 až 6 % tohto obrovského objemu. Aby uplatnenie tohto nástroja nebolo obmedzené iba na zvyškové financovanie, musí sa počítať s novými formami rizikového kapitálu, ktoré sa môžu použiť aj v prípade osobných spoločností.

2.1.8 Prioritné opatrenia na prekonanie priepasti medzi úverovým sektorom a najmenšími a malými podnikmi možno zhrnúť takto:

- Zlepšenie kvality poskytnutých služieb úverového sektora.
- Intenzívnejšie zapojenie peňažných ústavov do podnikateľského procesu vo forme poradenstva, aby sa umožnila väčšia transparentnosť a zverejňovanie súvah. Predovšetkým malé podniky potrebujú tento druh pomoci, a to buď za účelom premeny na kapitálovú spoločnosť, resp. prípravy na využitie špekulatívneho kapitálu, alebo v niektorých prípadoch za účelom prístupu k špeciálnym burzovým segmentom⁽²³⁾.

⁽²¹⁾ 23 miliónov v EÚ 25, Pracovisko na pozorovanie MSP 2005.

⁽²²⁾ 1,8 milióna, Pracovisko na pozorovanie MSP 2005.

⁽²³⁾ Špeciálny burzový segment pre MSP sa v Taliansku nazýva STAR.

- Poskytnutie úveru musí byť menej závislé od majetkových záruk ako doteraz. K tomu by sa museli väčšmi mobilizovať finančno-technické nástroje. Ako mimoriadne osvedčený nástroj možno menovať model úverových spoločností používaný v mnohých európskych štátoch. Nástroje takéhoto druhu sú síce viazané na poskytnutie bankového úveru, treba ich však podporovať a ďalej rozvíjať, a k tomu môže JEREMIE veľmi podstatne prispieť.
- Úverové náklady sa musia viac priblížiť podmienkam, aké sa obvykle poskytujú veľkým podnikom ⁽²⁴⁾.

2.1.9 Analýzy a posúdenie potrieb a možností vo fáze pred rozbehom programu JEREMIE sa musia vykonať v jednotlivých regiónoch Únie za účinnej spoluúčasti zainteresovaných hospodárskych a sociálnych kruhov v rámci skutočného a zodpovedného partnerstva.

2.2 Regionálny rozmer

2.2.1 Problém prístupu k financovaniu opísaný v horeuvedených výkladoch sa prejavuje rozdielnou mierou v závislosti od stavu rozvoja hospodárstva a trhu. Konvergenčné regióny ⁽²⁵⁾, ktoré by vlastne najnaliehavejšie potrebovali nástroje financovania na podporu zamestnanosti a podnikateľskej iniciatívy, sú naopak tie, kde prístup k financovaniu je ťažší a úroky sú vyššie, než v regiónoch s vyšším stupňom rozvoja ⁽²⁶⁾.

2.2.2 Pôžičky EIB, ktoré v rámci rotačného postupu ⁽²⁷⁾ poskytujú správcovské banky, aby ich potom rozdelené a za variabilné a mierne ⁽²⁸⁾ úrokové sadzby poskytli MSP, využívajú predovšetkým banky operujúce v prosperujúcich regiónoch, kde je konkurencia v bankovníctve väčšia a poskytnutie pôžičky EIB sa uplatňuje na udržanie klientov a ich pripútanie k banke.

2.2.3 Pretože v znevýhodnených oblastiach banky a najmä úverové spoločnosti alebo „ľudové banky“ sú menej početné, neexistuje žiadna konkurencia medzi bankami, ktorá by si zasluhovala pozornosť a ani žiadny osobitný zreteľ na „malých“. Zaujímavé nástroje, ktoré poskytuje EIB, sa preto v týchto regiónoch využívajú len zriedka.

⁽²⁴⁾ Treba sa vyvarovať krížovému predaju bankových produktov.

⁽²⁵⁾ V EÚ 25 je 254 NUTS-II regiónov. Medzi nimi je v cca 100 konvergenčných regiónoch úroveň príjmov pod 75 % priemeru Spoločenstva.

⁽²⁶⁾ V najviac znevýhodnených regiónoch sú úroky v priemere o tri body vyššie než v prosperujúcich regiónoch (zdroj: Artigiancassa, Taliansko).

⁽²⁷⁾ Všeobecne vo výške 30 alebo 50 mil. EUR, revolvingové úvery.

⁽²⁸⁾ Všeobecne jeden bod nad šesťmesačný EURIBOR.

2.2.4 Keď sa teda nepodnikne nič na zvrátenie tohto trendu, aj prostredníctvom finančných možností nástrojov, ktorými by program JEREMIE mohol narábať popri tradičných nástrojoch EIB a EIF ⁽²⁹⁾, budú musieť najchudobnejšie regióny ešte dlho trpieť biedu.

2.2.5 S cieľom uľahčiť poskytovanie úverov, najmä v konvergenčných regiónoch, by sa s JEREMIE mohlo pri EIF zriadiť kontaktné pracovisko, ktoré by pomocou záručných nástrojov mohlo prispieť k zabezpečeniu úverov, ktoré poskytujú banky, úverové spoločnosti a iné peňažné ústavy pôsobiace najmä v najviac znevýhodnených oblastiach.

2.3 Sociálny rozmer úverov a finančného riadenia

2.3.1 Problém prístupu najmenších, malých a stredných podnikov k financovaniu jasne ukazujú, že trhy z rôznych stránok zlyhávajú:

- Peňažné ústavy zodpovedajú za svoje riadenie vždy svojim dozorným radám. Je zrejme, že často váhajú poskytnúť úvery malým, sotva známym podnikom s chýbajúcimi alebo povrchne zostavenými súvahami, ktoré tak predstavujú potenciálne riziko platobnej neschopnosti.
- Vedúci bankovní zamestnanci veľmi často nepoznajú dôkladne „podnikateľské riziko“ a pri poskytovaní úveru ich uspokojí, ak sú k dispozícii reálne záruky (nehnutelnosti alebo ručenie príbuzných resp. tretích osôb). K ručeniu sa často a dokonca príliš často siahajú predovšetkým pri poskytovaní úveru podnikateľkám a mladým podnikateľom.
- Rozdelenie celkového objemu úverov na veľký počet malých podnikov stojí banky z hľadiska personálnych a administratívnych nákladov oveľa viac, než správa niekoľkých málo úverov výrazne väčšieho objemu, ktoré sa poskytnú obmedzenému počtu veľkých podnikov, ktoré disponujú primeraným nehnuteľným vlastníctvom.
- Konkurencia peňažných ústavov, ktorá umožňuje zistiť najpriaznivejšie ponuky na trhu, je v prosperujúcich regiónoch veľká, v konvergenčných regiónoch však nízka, teda práve tam, kde by bola potrebná väčšia ponuka pri miernejších úrokoch, aby sa vyhovelo potrebám, často malých a finančne slabých miestnych podnikov.

⁽²⁹⁾ Európsky investičný fond (EIF) bol zriadený v roku 1994 s 2 cieľmi: 1) podporiť európske siete; 2) uľahčiť prístup MSP k úverom. Akcionármi EIF sú: EIB, Európska komisia a mnohé európske banky. Najmä v posledných rokoch sa činnosť EIF vyznačovala podporou najmenších a malých podnikov (pozri o. i. Záručný fond pre MSP, ktorý bol spolu s Fondom počiatočného kapitálu ETF a Fondom pre spoločné európske podniky (JEV) vytvorený v roku 1997 na zasadnutí Európskej rady v Luxemburgu).

2.3.2 Zlyhanie trhu preto musia vykompenzovať opatrenia, ktoré:

- je možné zladit' so štátnou pomocou,
- možno uplatniť v rámci finančného inžinierstva pomocou prostriedkov, ktoré sú stanovené vo viacročných programoch ⁽³⁰⁾ spravovaných EIF,
- sú zakomponované už v programe pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP),
- sú stanovené v štrukturálnych fondoch,
- budú celkovo koordinované cez JEREMIE.

2.3.3 Na zasadnutí Európskej rady v marci 2005 sa Lisabonskej stratégii poskytli nové impulzy a vlády, hospodárski a sociálni partneri boli vyzvaní k aktivitám v troch oblastiach:

- urobiť vedomosti a inovácie motorom udržateľného rozvoja,
- atraktívniť EÚ pre investorov a pracovné sily,
- podporovať zamestnanosť a podnikateľského ducha s cieľom zlepšiť súdržnosť.

2.3.4 Výdavky členských štátov na udržanie existujúcich a vytváranie nových pracovných miest sú niekedy vysoké, ale odôvodnené sociálnymi výsledkami ⁽³¹⁾. Ak by sa celkovo poskytla pôžička vo výške 20 000 EUR pre polovicu existujúcich MSP v EÚ 25, t. j. pre 12 miliónov podnikov, predpokladaná strata na základe platobnej neschopnosti ⁽³²⁾ by neprekročila sumu 6,5 mld. EUR, čo predstavuje 0,07 % HDP EÚ 25. Všeobecné poskytnutie úverov by však umožnilo pre väčšinu podnikov upevnenie ich postavenia a vývoj inovatívnych postupov a produktov.

2.3.5 Ak by poskytovanie úverov sprostredkúvala úverová spoločnosť, cez ktorú by sa zachytilo 50 % platobnej neschopnosti, strata by sa delila na polovicu (50 % pre obidvoch) medzi spoločnosťou a bankou.

2.3.6 Pohľad, ktorý dáva úveru sociálnu funkciu, umožňuje vývoj nevyhnutných finančných nástrojov zahŕňajúcich verejné prostriedky i prostriedky z fondov Spoločenstva a fondu solidarity, ktoré sa rozdeľujú úverovým spoločnostiam založeným podnikmi buď pri zaúčtovaní v spoločnosti alebo vo forme percentuálnej sadzby k bankovým úrokom ⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ EIF v súčasnosti spravuje tri projekty: 1) Počiatočnú pomoc pre novozaložené podniky; 2) Fond počiatočného kapitálu (pre technologicky pokrokové podniky), príspevky do fondov spoločností, mezanínové investície; 3) Záruky pre MSP (úverové zábezpeky, mikroúvery, účasti, eskont pohľadávok).

⁽³¹⁾ „Sviluppo Italia“, inštitúcia, ktorá sa z poverenia talianskeho štátu usiluje vytvárať nové pracovné miesta v južnom Taliansku, vypočítala, že vytvorenie nového pracovného miesta stojí v priemere 40 000 EUR.

⁽³²⁾ Platobná neschopnosť najmenších a malých podnikov v priemere nepresahuje 3 % poskytnutých pôžičiek.

⁽³³⁾ Všeobecne 0,50 %.

2.4 Funkcia úverových spoločností, finančné inžinierstvo a JEREMIE

2.4.1 Poskytnutie mnohých malých úverov, ako ich potrebujú začínajúci podnikatelia a najmenšie a malé podniky v Európe, závisí od nasledujúcich faktorov:

- disponibility prostriedkov na kapitálových trhoch za miernu cenu,
- organizácie peňažného ústavu, ktorá mu umožní primerané rozšírenie v príslušnej oblasti s pobočkami v blízkosti podnikov,
- postoja, ktorý bankovým zamestnancom umožní prístup na požiadavky „malých“,
- možnosť deliť sa o riziká s ostatnými partnermi (finančno-technické pravidlá),
- možnosti obmedziť výdavky na správu, aby sa mohli znížiť úrokové sadzby za poskytnuté úvery.

2.4.2 Niektoré z vyššie uvedených problémov sa dajú riešiť pomocou nástrojov, ktoré už existujú, ale mali by sa uplatniť lepšie a vo väčšom rozsahu:

- Prostriedky EIB sa tam, kde boli uplatnené, ukázali ako veľmi užitočný nástroj na uľahčenie prístupu najmenších a malých podnikov k financovaniu. Banky, ktoré chceli pre EIB fungovať ako „správcovia“, dostali v rámci rotačného postupu pôžičky so zvýhodnenými sadzbami ⁽³⁴⁾. Znížené rozpätie poskytnuté bankám (115 základných bodov) spôsobilo, že iba banky, ktoré pôsobia v prosperujúcich oblastiach so silnou konkurenciou použili túto formu financovania, ktorá je užitočná pre podniky, ale málo lukratívna pre banky. V konvergenčných regiónoch tomu tak nebolo, čo potvrdzuje princíp, že chudobné oblasti majú horšie šance na rozvoj, ako bohaté.
- Systém bánk úverových spoločností je značne rozšírený v hospodársky vysoko rozvinutých regiónoch. Aj toto je závažná prekážka dostupnosti financovania v regiónoch, ktoré zaostávajú vo vývoji. Pomocou JEREMIE by sa mohlo podporiť vytváranie a rozšírenie úverových foriem s použitím finančných nástrojov, pri ktorých by sa zapojili profesijné organizácie v tých regiónoch, v ktorých sú vzdelávacie opatrenia a úverový systém základom pre rozvoj.

⁽³⁴⁾ V priemere o 15 základných bodov nižšie v porovnaní so šesťmesačnou sadzbou EURIBOR s tým, že pôžička podnikom sa poskytne pri priemernej úrokovej sadzbe, ktorá neprevyšuje šesťmesačný EURIBOR o viac než 100 základných bodov (jedno percento).

- Aby vznikla kultúra prihliadania na „malých“, musí sa bezpodmienečne podporiť úsilie profesijných organizácií, najmä tých, ktoré sa angažujú v sociálnom dialógu, pretože prispievajú k tomu, aby uplatnili v najviac znevýhodnených regiónoch pozitívne skúsenosti, ktoré už boli nadobudnuté v prosperujúcich regiónoch. Aj pri takýchto opatreniach by mohla byť iniciatíva JEREMIE dôležitým nástrojom.
- Úverové spoločnosti majú v krajinách, v ktorých existujú, zásadný význam tak pre výkon finančného inžinierstva, ako aj pre rozširovanie kultúry sociálnej funkcie úveru, ktorá prispieva k tomu, aby sa Európa stala sociálnym trhovým hospodárstvom, kde zamestnanosť je kľúčom k úspechu⁽³⁵⁾. Ak sa pomocou JEREMIE podarí racionálnejšie nasmerovať a ďalej rozvinúť pomoc, ktorú EÚ už poskytuje prostredníctvom EIB a EIF, môžu byť zachránené mnohé podniky, ktoré sú každoročne odsúdené na zánik.
- Zhodnotenie rizík zo strany úverových spoločností a následné prevzatie 50 % platobnej neschopnosti vo vzťahu k poskytnutým úverom konkrétne znižuje zaťaženie bánk, znižuje celkové riziko a tým prispieva k miernejšej úrokovej sadzbe⁽³⁶⁾.

2.5 Funkcia multiplikátora pri správe úverov a funkcia JEREMIE

2.5.1 Multiplikátor sa najmä v posledných rokoch stal nástrojom, ktorý skúmajú a uplatňujú tak úverové spoločnosti, ako aj banky, aby rozšírili možnosti úverovania⁽³⁷⁾. Systematická analýza platobnej neschopnosti, najmä v konvergenčných regiónoch, umožňuje prispôsobiť multiplikátor na miestne podmienky. Percentuálny podiel platobnej neschopnosti sa prirodzene zvyšuje v znevýhodnených oblastiach, v ktorých dosahuje 10 %, naproti čomu v prosperujúcich oblastiach – stále vzťahovaný na najmenšie a malé podniky – zostáva pri 2,5 %.

2.5.2 Práve v konvergenčných regiónoch by mohla iniciatíva JEREMIE rozvinúť svoj potenciál tým, že úverovým spoločnostiam poskytne ručenie a bude požadovať eskont pohľadávok, aby sa tak rozšírili úverové možnosti a vyrovnal sa slabý multiplikátor.

⁽³⁵⁾ Prieskumy, ktoré vykonalo pracovisko na pozorovanie podnikov, ukazujú, že „úmrtnosť“ podnikov je okolo 20 % ročne a úverové problémy pritom hrajú najväčšiu úlohu (riadenie, rozširovanie, potreba inovácií).

⁽³⁶⁾ Rádovo 2 %.

⁽³⁷⁾ Multiplikátor umožňuje rozšírenie možností poskytovania úverov úmerne percentuálnemu podielu platobnej neschopnosti vypočítanému pre určitú oblasť a úmerne zárukám poskytnutým na úvery. Ak analýza predchádzajúcich platobných neschopností v určitej oblasti vykazuje hodnotu pod 5 % vo vzťahu k úverom, možno so sumou 1 mil. EUR poskytnúť ďalšie úvery až do výšky 20 mil. EUR na použitie disponibilného milióna EUR na odstránenie platobnej neschopnosti: 5 % z 20 miliónov, čiže jeden milión. V tomto prípade sa použije multiplikátor 20. Ak úverová spoločnosť poskytne záruky vo výške 50 % a ďalších 50 % prevezme banka, multiplikátor sa zvýši na 40, t. j. s jedným miliónom možno poskytnúť úvery v objeme 40 mil. EUR v primeraných dieloch.

2.6 JEREMIE a Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP)

2.6.1 V rámcovom programe pre konkurencieschopnosť a inováciu na roky 2007 – 2013⁽³⁸⁾ sú zahrnuté rozličné akcie a programy spoločnosti, o. i.:

- akčný program Spoločenstva pre konkurencieschopnosť európskeho priemyslu⁽³⁹⁾ a viacročný program pre podniky a podnikateľskú iniciatívu, najmä pre malé a stredné podniky⁽⁴⁰⁾;
- nástroj financovania pre životné prostredie LIFE⁽⁴¹⁾;
- viacročný program na sledovanie uplatňovania akčného plánu eEurope 2005⁽⁴²⁾;
- viacročný program Spoločenstva na podporu rozvoja a využitia európskeho digitálneho obsahu v globálnych sieťach⁽⁴³⁾;
- základné pravidlá na poskytovanie príspevkov spoločenstva pre transeurópske siete⁽⁴⁴⁾;
- usmernenia pre transeurópske telekomunikačné siete⁽⁴⁵⁾;
- viacročný program „Inteligentná energia pre Európu“⁽⁴⁶⁾.

2.6.2 Okrem toho by sa mali preskúmať finančné nástroje určené vo viacročnom programe na roky 2000 – 2005. Program predĺžený do 31. decembra 2006 a vybavený finančným rámcom 531,5 mil. EUR⁽⁴⁷⁾ má byť spolu s Rámcovým programom pre konkurencieschopnosť a inováciu zakomponovaný do stratégie iniciatívy JEREMIE.

2.6.2.1 Viacročný program sa člení na tri oblasti opatrení:

- 1 – Aktivity v oblasti rozvoja podnikov
- 2 – Sieť európskych informačných stredísk (EIC)
- 3 – Finančné nástroje

⁽³⁸⁾ KOM(2005) 121, 6.4.2005.

⁽³⁹⁾ Ú. v. ES L 167, 6.7.1996.

⁽⁴⁰⁾ Ú. v. ES C 333, 29.12.2000, zmenené a doplnené Ú. v. EÚ C 268, 16.8.2004.

⁽⁴¹⁾ Ú. v. ES C 192, 28.7.2000, zmenené a doplnené Ú. v. EÚ C 308, 5.10.2004.

⁽⁴²⁾ Rozhodnutie 2256/2003/ES, 22.7.2002.

⁽⁴³⁾ Rozhodnutie 2001/48/ES.

⁽⁴⁴⁾ Nariadenie 2236/95.

⁽⁴⁵⁾ Ú. v. ES C 183, 11.7.1997, zmenené a doplnené Ú. v. ES C 200, 30.7.2002.

⁽⁴⁶⁾ Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2003.

⁽⁴⁷⁾ Porovnaj spis INT/261 z roku 2005, spravodajca: pán PEZZINI.

2.6.2.2 Analýzou pôsobenia finančných nástrojov uplatnených v rámci viacročného programu možno zistiť tie, ktoré viedli k najlepším výsledkom a preto sa môžu opätovne použiť v iniciatíve JEREMIE. Nástroje takéhoto druhu tvoria ďaleko najväčší podiel výdavkov štvrtého viacročného programu a dosiahli napr. v roku 2003 až 67 % celkového rozpočtu programu⁽⁴⁸⁾. V rámci týchto finančných nástrojov sa prostriedky členia takto:

- Záručný fond pre MSP⁽⁴⁹⁾: 90 % prostriedkov⁽⁵⁰⁾;
- Fond počiatočného kapitálu ETF⁽⁵¹⁾: 10 % prostriedkov.

2.6.2.3 Tieto nástroje sa už uplatňovali v období rokov 1998 – 2000 v rámci programu „Iniciatíva pre vyšší rast a zamestnanosť“ spolu s nasledujúcimi ďalšími nástrojmi:

- činnosť predštartovacieho kapitálu (SCA) v rámci pilotnej akcie CREA (Rizikový kapitál pre podniky v začiatkovej fáze – počiatočný kapitál) viacročného programu na roky 1997 – 2000,
- Fond pre spoločné európske podniky (JEV), ktorý bol vytvorený v roku 1997 a zastavený 29.12.2004⁽⁵²⁾.

2.6.2.4 Činnosť predštartovacieho kapitálu (SCA) doteraz preukázala malý účinok, rovnako malý ako fond JEV.

2.6.2.5 Do konca roku 2003 profitovalo zo záručného fondu pre MSP asi 178 000⁽⁵³⁾ MSP (136 000 v rámci časti „Rast a zamestnanosť“, 32 000 v rámci časti „Záruky“, 10 000 v rámci časti „Mikroúvery“).

2.6.2.6 V rovnakom období využilo fond počiatočného kapitálu ETF asi 240 000⁽⁵⁴⁾ MSP.

2.6.3 Iniciatíva JEREMIE by preto mohla obidva tieto finančné nástroje ďalej využívať a prosperovať tak väčšiemu počtu zvýhodnených MSP, najmä v konvergenčných regiónoch.

2.6.4 Treba mať na zreteli, že z celkových intervencií GR pre podnikanie, GR pre hospodárstvo a financie a EIF mohlo za všetky tieto roky čerpať len 0,81 % MSP.

2.6.5 Je preto dôležité, aby sa s JEREMIE uplatňovali nové spôsoby čiastočne už obsiahnuté v nových programoch, najmä:

⁽⁴⁸⁾ Porovnaj Závety a odporúčania, bod 6, poznámka pod čiarou č. 15.
⁽⁴⁹⁾ SMEG resp. Záručný fond pre MSP.
⁽⁵⁰⁾ Zdroj: Výročná správa Európskeho investičného fondu (EIF).
⁽⁵¹⁾ Fond počiatočného kapitálu ETF (European Technology Facility, Start-up Scheme).
⁽⁵²⁾ Rozhodnutie 593/2004/ES, 21.7.2004.
⁽⁵³⁾ Zdroj: 4. Správa EIF, 1. polrok 2004.
⁽⁵⁴⁾ Tamtiež, prístup k „mezanínovému financovaniu“.

— záručný fond pre MSP ako mechanizmus vzájomných záruk, o ktorom už bola reč v súvislosti s úverovými spoločnosťami,

— mezanínový úver⁽⁵⁵⁾, ktorý sa môže využívať nad rámec záručného fondu pre MSP. Pre podnikateľov je veľmi dôležitý, pretože nemusia odstúpiť časť kapitálu a môže byť užitočný na presun podnikania,

— eskont rizikových prostriedkov⁽⁵⁶⁾ bánk a úverových spoločností;

— zriadenie programov spoločností investujúcich do malých podnikov, ktoré vznikli v roku 1958 v USA, predpokladajú účasti a dlhodobé úvery a realizujú sa ako živnostenské programy na základe licencií prostredníctvom Správy pre malé podniky (Small Business Administration).

2.6.6 Podľa názoru EHSV však pri všetkých týchto intervenciách stále existuje veľký informačný a vzdelávací problém, na riešení ktorého sa musia podieľať tak finančné inštitúcie, ako aj predstavitelia zamestnávateľov a zamestnancov, aby sa zabezpečilo zachovanie zásad sociálnej zodpovednosti podnikov a sociálna účelovosť financovania.

2.7 JEREMIE a verejné súťaže a schvaľovacie konania

2.7.1 Podľa názoru EHSV má neobmedzené použitie predpisov Spoločenstva pre verejné obstarávanie služieb rozhodujúci význam preto, aby iniciatíva JEREMIE mohla byť plne úspešná.

2.7.2 V každom prípade musia útvary Komisie, resp. EIF zodpovedné za JEREMIE kontrolovať a zabezpečovať, aby sa zásady hospodárnosti, efektívnosti, nestrannosti, rovnakého zaobchádzania a transparentnosti pri verejných súťažiach dodržiavali v plnom rozsahu. Príručky štandardných povinností vypracované Komisiou musia obsahovať najmä nasledovné povinné kritériá schvaľovania uchádzajúcich sa inštitúcií alebo konzorcií:

— úspešné vykonávanie plánovaných činností v priebehu najmenej piatich rokov,

⁽⁵⁵⁾ Mezanínové financovanie sa opiera viac o cash-flow financovaných podnikov než o reálne záruky. Môže sa uskutočňovať v dvoch formách: 1) ako sekundárny úver (s pevným úročením alebo indexový vklad); 2) ako „equity kicker“ (poskytovateľ úveru/investor má nárok na percentuálny podiel na zvýšení hodnoty podniku, ktorému sa poskytuje úver). Mezanínové financovanie má splatnosť 4 až 8 rokov.

⁽⁵⁶⁾ Eskont sa uskutočňuje odstúpením časti alebo celej sumy pohľadávok úverovej spoločnosti (alebo banky) špecializovaným peňažným ústavom, aby sa najmä úverovým spoločnostiam umožnilo zvýšenie úverových záručných kapacít voči podnikom.

- dodržiavanie noriem CEN pri uskutočnených plneniach,
- existencia potrebných technických, odborných, finančných a hospodárskych kapacít overených na základe objektívnych a nediskriminačných kritérií.

2.7.2.1 Pokiaľ existujú dohody ohľadom holdingových fondov (Operačné programy na roky 2007 – 2015), musí sa stanoviť možnosť udelenia zmluvných pokút, resp. pristúpenia k vypovedaniu alebo zrušeniu oprávnenia holdingového fondu v prípade neefektívnosti, nezrovnalostí alebo závažných porušení zmluvy. Vedenie by sa s podporou hospodárskych a sociálnych partnerov v danom regióne malo každé dva roky preveriť, pričom sa transparentným spôsobom zverejnia hodnotiace správy, ktoré sa musia predložiť národným ústredným orgánom, Európskemu parlamentu, EHSV a Výboru regiónov.

2.7.3 Peňažným ústavom alebo konzorciám, ktoré majú svoje pobočky v inom členskom štáte alebo v signatárskom štáte uvedenom v prílohe dohody WTO o verejnom obstarávaní, sa musí umožniť kvalifikácia podľa rovnakých podmienok aké majú národní uchádzači. Základom musí byť dokumentácia zodpovedajúca príslušným právnym predpisom dotknutých krajín, na základe ktorej sa môže preukázať, že sú splnené všetky predpoklady kvalifikácie.

2.7.4 Takéto ustanovenia by mali platiť aj pre konanie pri schvaľovaní úverových inštitúcií v úlohe medzičlánkov. Mali by podliehať systematickej kontrole plnení, ktorej mechanizmy je potrebné určiť za účasti zástupcov príslušných hospodárskych a sociálnych partnerov. Okrem toho by sa malo vykonávať pravidelné overovanie povolení, ktoré predpokladá obmenu časti schválených inštitúcií vždy v trojročnom cykle.

V Bruseli 15. marca 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Komisie (ES, Euratom), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Komisie (ES, Euratom) č. 2342/2002, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev“

SEK(2005) 1240, konečné znenie

(2006/C 110/09)

Európska komisia sa 12. októbra 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. februára 2006 Spravodajcom bol pán BURANI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 425. plenárnom zasadnutí 15. a 16. marca 2006 (schôdza z 15. marca 2006), 146 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 1 člen hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Výbor vyslovuje svoje uznanie s rozsiahlou a podrobnou prácou Komisie na zjednodušení administratívnych postupov, konštatuje však istý **nesúlad medzi formuláciou** na začiatku odôvodnenia („predmetom tohto návrhu ... sú zmeny a doplnenia technickej povahy, ktoré sa môžu predložiť podľa teraz platného rozpočtového nariadenia“) a **konkrétnym dosahom početných ustanovení**.

1.1.1 Mnohé zo zmien a doplnení „technickej povahy“, ktoré upravujú vzťahy s podnikmi a občanmi, majú význam a dosah „politického“ charakteru. Väčšia transparentnosť, zjednodušenie („zoštíhlenie“) postupov, urýchlenie odpovede, ako aj

väčšia dôvera voči sociálnym partnerom sú znakmi pokroku vo „vládnutí“ verejnej správy, ktoré možno len uvítať.

1.2 Na druhej strane sa EHSV nemôže ubrániť tomu, aby neupozornil na **potrebu obozretnosti**: snaha podporovať sociálnych partnerov sa nemôže zaobiť bez zohľadnenia skutočnosti, že flexibilita správcov verejných prostriedkov musí mať svoje hranice, ktoré sú dané *možnými stratami* – ktoré treba merať v závislosti od *preukázateľných úspor* – alebo inými slovami, zložitou ale potrebnou **kalkuláciou rizika**. Mohlo by ísť o nepopulárne opatrenie pre správcov, ale zdá sa byť jedinou rozumnou schodnou cestou.